

Голас Радзімы

№ 33 (1448)
19 жніўня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

САВЕЦКАЯ КРАІНА БЫЛА ДА ІХ ГАСЦІН- НАЙ І ШЧЫРАЙ

[«Вторая Родина»].

стар. 4

ЗРАДНІК РАДЗІМЫ ЖЫВЕ У ЛОНДАНЕ

[«Рабіў сваю справу спа-
койна...»].

стар. 5, 6

ФАМІЛЬНАЯ РЭЛІКВІЯ РАСКАЗВАЕ

[«Бедны гаспадар каш-
тоўнай кнігі»]

стар. 7

— Хто яшчэ раз хацеў бы наведаць Беларусь! — у адказ дружна ўзняліся ўгору дзіцячыя рукі. Артыкул аб знаходжанні бельгійскіх і канадскіх дзяцей у Беларусі змешчаны на 4-й стар.

Арыкул аб знаходжанні бель-
Фота В. АНДРОНАВА.

АДЗІН З РЭВАЛЮЦЫЙНЫХ АРГУМЕНТАЎ

У БІТВЕ ЗА РОЗУМЫ ЛЮДЗЕЙ,

што вядзецца зараз паміж двюма сацыяльна-эканамічнымі сістэмамі, а таксама паміж антаганістычнымі класамі ў капіталістычных краінах, надзвычай вялікае значэнне набываюць пытанні маралі. Вельмі часта людзі задумваюцца не толькі пра тое, якая сістэма — буржуазная ці сацыялістычная — болей дае чалавеку матэрыяльных дабраў, але яшчэ і пра тое, якая з гэтых сістэм грунтуецца на лепшых духоўных і маральных каштоўнасцях. Бо не хлебам адзіным жыве чалавек.

Апалагеты і абаронцы капіталізму праз свае магутныя сродкі масавай інфармацыі няспынна сцярджаюць, быццам спраўдныя маральныя каштоўнасці існуюць толькі на Захадзе. Што гэтыя каштоўнасці, заснаваныя на хрысціянскай рэлігіі, яны з усіх сіл імкнуцца захаваць перад наступленнем «бязбожнага камунізму». Болей таго — што свае маральныя каштоўнасці яны хочуць распаўсюджаць у сацыялістычным свеце, прычым

вельмі шчодро, бескарысліва, нават бясплатна. Быццам у нас, у краінах сацыялізму, няма вартай чалавека маралі, а калі і ёсць, то зусім невысокая, бязбожная, дрэнная і г. д. З пункту гледжання буржуазных ідэолагаў нават самі словы «камунізм» і «сацыялізм» лічацца амаральнымі...

Слухаючы такія разважанні, нельга забываць тую простую ісціну, што мараль — паняцце філасофскае, а таму яна не паддаецца дакладным вымярэнням, нібыта нейкая тэхнічная дэталі. Няма

адзінага стандарту маралі. Можна сумесна дамовіцца і сканструяваць пэўную машыну так, што яна, як на Захадзе, так і на Усходзе, выдатна ўманціруецца ў любую тэхналагічную сістэму. Маральныя прыцыпы абы-дзе так дапасавачь нельга. Таму што розныя людзі, дакладней, розныя грамадскія класы па-свойму ацэньваюць тыя ці іншыя маральныя каштоўнасці. Вядома спрадвеку: што пану добра, тое мужыку дрэнна. Мараль

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

ПОЛЕ ЛЮБІЦЬ РУПЛІВЫХ

У адным з новых дамоў, што выстраіліся ўздоўж шырокай вуліцы вёскі Бабіна непадалёк ад Бабруйска, жыве сям'я механізатара калгаса «Шлях Леніна» Рыгора Курлячыка. У прасторнай гасцінай, дзе часта збіраюцца сябры, на журнальным століку побач з сямейнымі альбомамі ляжыць чырвоная лента з надпісам «Маладому майстру ўраджаяў, пераможцу спарборніцтва».

Гаспадар не без гонару кажа, што гэта яго працоўны «трафей». Так, ганарыцца ёсць чым. За высокія ўраджайныя бульбы яму як кіраўніку камсамольска-маладзёжнага звяна па вырошчванню гэтай культуры прысуджана прэмія Усесаюзнага Ленінскага камсамола. Чырвоную ленту лаўрэата Рыгор прывёз з Масквы, з нагоды маладых перадавікоў вытворчасці, навукі і сельскай гаспадаркі.

Мне часта даводзіцца бачыцца з Рыгорам. Усякі раз, калі трэба асэнсаваць практычную вартасць той ці іншай прапановы аграномаў або проста зразумець сакрэты зямлі і хлеба-робскай справы, я абавязкова еду да хлопцаў-механізатараў у калгас «Шлях Леніна» Бабруйскага раёна.

На гэты раз звеннявога Рыгора Курлячыка я знайшоў у полі. Ён і галоўны аграном калгаса Іван Шаганая аглядалі плантацыю бульбы, доўга аб нечым раіліся, нарэшце дамовіліся — трэба яшчэ раз падкарміць расліны.

— Наша звяно плануе сабраць сёлета бульбы не менш як па 320 цэнтнераў з кожнага гектара, — расказваў мне Рыгор. — Таму мы рупліва даглядаем свой участак. Нездарма ж кажучы у нас — пакажы сваё поле, і я скажу, які ты працаўнік, які гаспадар.

60 маладзёжных звенняў па вырошчванню бульбы працуюць на Магілёўшчыне. Маладыя механізатары імкнучыся як мага паўней пераймаць вопыт старэйшых, вывучаюць сакрэты агра-тэхнікі, каб, дадаўшы сваю няўрымлівасць і энтузіязм, вырошчваюць высокія ўраджай. Адказнасць і самастойнасць выхоўваюць у юнакоў пацудоў гаспадароў зямлі, надаюць ім аўтарытэт.

Гісторыя стварэння маладзёжнага звяна бульбаводаў у калгасе «Шлях Леніна» ўяўляецца мне тыповай. Рыгор часта згадвае яе, бо лічыць, што пачатак іх поспеху быў закладзены ўжо ў самой ідэі механізаваных звенняў канчатковай прадукцыі.

— Яшчэ вучнямі сярэдняй школы, — успамінае Рыгор Курлячык, — мы часта прыходзілі на калгасны машынны двор, цікавіліся тэхнікай, умелі ўжо ездзіць на трактарах. Разам з атэстатамі сталася мне атрымаць пасведчаны механізатараў шырокага профілю і прыйшлі працаваць у родны калгас. Хлопцы ўсе гараць, настойлівыя — Анатоль Нікіцін, Пётр Фясько, Міхаіл Алай. Першага поспеху мы да-

біліся на жыве ў 1971—1972 гадах, тады мы працавалі сваімі камсамольска-маладзёжнымі экіпажамі і заваявалі першыства ў спарборніцтве сярод камбайнераў гаспадаркі. А затым на адным з камсамольскіх сходаў выказалі жаданне стварыць маладзёжнае звяно канчатковай прадукцыі, гэта значыць, сваімі сіламі, на замацаванай за намі зямлі ад пачатку і да канца выконваць усе работы па вырошчванню бульбы. Нас падтрымалі ў праўленні калгаса — далі неабходную тэхніку, 45 гектараў поля, зацвердзілі мяне звеннявым.

За працу наша дружная чацвёрка ўзялася з энтузіязмам, як жа — справа самастойная. Але ў першы год нас чакала няўдача — як кажучы, энтузіязму было многа, а вольны вопыт яшчэ не хапаў. Прышлося ісці за дапамогай да нашых настаўнікаў, вопытных бульбаводаў, звеннявых Мікалая Стральцова і Мікалая Змітракова. Людзі гэта шчодрыя душой і ўважлівыя да моладзі, яны не пасмяяліся над нашай няўмеласцю, дапамаглі, а затым нават выклікалі на спарборніцтва. «Навука» пайшла на карысць: ужо ў наступным, 1974, годзе мы самі правялі ўсе работы — ад нарыхтоўкі ўгнаенняў на палях і да ўборкі бульбы. І тут нас чакаў сюрпрыз — аказалася, што мы вырасілі найбольшы ўраджай у гаспадарцы. Трэба было бачыць радасць хлопцаў!

Стараннасці нам было не займаць, вопыт і веды збіралі адусюль. У наступным годзе мы пераўзышлі ўсе свае надзеі — занялі адно з першых месцаў сярод маладзёжных бульбаводчых звенняў краіны і сталі лаўрэатамі прэміі Ленінскага камсамола.

Дарэчы, маладыя механізатары задаюць тон у калгасе і ў працы, і ў адпачынку. Так, дружна і весела справяць, напрыклад, святочны вечар — выступаюць з музычнай праграмай сваім невялікім самадзейным ансамблем. І ў любой справе запявала — звеннявы Рыгор Курлячык, чалавек, які ўмее зацікавіць сваёй задумкай і іншых, ствараюць у калектыве атмасферу творчасці, дружбы. Таму што сам мае багаты здольнасці. Яшчэ ў сярэдняй школе Рыгор набыў спецыяльнасці механізатара, кінамеханіка. Ён і музыкант здольны. І вось цяпер, калі ён стаў землеўборам, прадоўжыў жыццёвую сцяжынку бацькі, яго аўтарытэт сярод моладзі яшчэ больш узрос. Яго прыклад — павучальны для многіх школьнікаў.

Рухавы, вясёлы, аматар дасціпных жартаў. Рыгор з першага знаёмства здаецца традыцыйным «першым хлопцам на сяле». Спакваля пачынаеш разумець, што ён сапраўды галоўны чалавек сучаснай вёскі — малады механізатар, агульнапрызнаны лідэр, знаўца агра-тэхнікі і надзённых праблем сельскай гаспадаркі.

В. ЖАРЫКАУ.

РАЗВІВАЕЦЦА РЫБАГАДОЎЛЯ

Урад БССР разам з міністэрствамі рыбнай гаспадаркі, меліярацыі і воднай гаспадаркі СССР прыняў пастанову аб развіцці ў Беларусі сажалкавай рыбагадоўлі ў 1976—1980 гадах. Прадугледжана за пяцігодку пабудова на меліярыруемых землях Палесся рыбгасы, якія будуць мець каля 10 тысяч гектараў нагульных сажалак і гадавальнікаў і даваць за год звыш ста тысяч цэнтнераў карпа і карася. Акрамя таго, у 15 гаспадарках, гадавальніках і камбінатах

рэспублікі рэканструююцца сажалкі плошчай 4,6 тысячы гектараў. Дзякуючы гэтаму штогадовая вытворчасць рыбы ўзрастае на 33,8 тысячы цэнтнераў. Расшырыцца і асартымент. Павялічыцца развіццё белага амура, стракатага таўсталобіка, вугра, фарэлі.

Беларусь, багатая азёрамі і рэкамі, мае спрыяльныя прыродна-кліматычныя ўмовы для шырокага развіцця сажалкавай рыбагадоўлі і атры-

мання таннай прадукцыі. Прыкладам можа служыць рыбакамбінат «Любань», створаны ў адпаведнасці з генеральнай схемай асушэння і асваення Палескай нізіны. Ён у мінулым годзе рэалізаваў звыш 20 тысяч цэнтнераў люстранага карпа, і сабекошт кожнага кілаграма аказаўся танней за 60 капеек.

На ажыццяўленне пяцігадовай праграмы будаўніцтва і рэканструкцыі рыбных гаспадарак выдзелена 32,5 мільёна рублёў.

Я. ГАЛКІН.

У ПАЛЕСЦЕ «МЕСЯЦ-24»

У адпаведнасці з праграмай даследавання касмічнай прасторы і планет сонечнай сістэмы 9 жніўня 1976 года ў 18 гадзін 04 мінуцы па маскоўскаму часу ў Савецкім Саюзе ажыццёлены запуск аўтаматычнай станцыі «Месяц-24».

Асноўная мэта палёту — працяг навуковых даследаванняў Месяца і калямесяцавай прасторы.

Запуск аўтаматычнай станцыі да Месяца зроблены з арбіты штучнага спадарожніка Зямлі. Траекторыя палёту станцыі «Месяц-24» бліжэй да разліковай.

Паводле даных тэлеметрычнай інфармацыі, бартавыя сістэмы і аграгаты станцыі функцыянуюць нармальна.

Сродкі наземнага камандна-вымяральнага комплексу падтрымліваюць са станцыяй устойлівую сувязь.

Каардынацыйна-вылічальны цэнтр вядзе апрацоўку паступаючай інфармацыі.

БУДУЕЦЦА УНІВЕРСІТЭТ

У маляўнічай мясцовасці на паўночна-ўсходняй ускраіне горада, недалёка ад ракі Сож, пачалася падрыхтоўка тэрыторыі для будаўніцтва Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

На пляцоўцы трэба будзе намыць каля мільёна кубаметраў грунту, пасля чаго пачнецца ўзвядзенне будынкаў. У склад першай чаргі ўніверсітэцкага комплексу ўваходзіць: галоўны вучэбны корпус, у якім размесціцца гісторыка-філалагічны, эканамічны і механіка-матэматычны факультэты, бібліятэка з кніжным фондам у 1,5 мільёна тамоў,

актавая зала на 1200 месцаў, а таксама вылічальны цэнтр, сталовая і некалькі інтэрнатаў для студэнтаў.

Новы комплекс універсітэта з улікам перспектываў развіцця зойме тэрыторыю ў 145 гектараў.

САНАТОРЫЙ НА ВАДЗЕ

Калектыву рэчыцкай суднабудуўнічай верфі здаў у эксплуатацыю дэбаркадэр, на якім размасціўся санаторый - прафілакторый прадпрыемства. Тут адначасова могуць адпачываць і папраўляць сваё здароўе 70 чалавек.

На дэбаркадэры добра абсталяваны адна- і двухпакаёвыя каюты, зручна размешчаны іншыя службовыя і дапаможныя памяшканні. Санаторый на вадзе знаходзіцца ў маляўнічым месцы, недалёка ад Рагачова.

КЛАДОЎКА ЛЕКАВЫХ РАСЛІН

Палессе, яго лясы і пойменныя лугі — сапраўдная аптэчная кладоўка, дзе расце каля сотні розных лекавых раслін.

Нарыхтавана вялікая колькасць караня аеру, сушаніцы балотнай, вадзянога перку, лісьця ландышу і трыпутніку, зверабою, палявога хвасчу. У Белавежскай пушчы і шэрагу іншых месцаў захаваўся рэдкі «дары прыроды» — бальсан з моцным і прыемным пахам, душыца, якую ў народзе выкарыстоўваюць як лекавы сродак супроць многіх хвароб. Лія берагоў рэк і каналаў зборшчыкі здабываюць карань валярыяну, а ў лясах і на паллях — чарніцы, багульник, лісты брусли.

Спажывецкая кааперацыя заклікала першыя сто тон лекавай сыравіны.

Больш як шэсць тысяч маладых спецыялістаў — закройшыкаў верхняга адзення і лёгкіх сукенкаў, краўцоў індывідуальнага пашыву, вышывальшчыц і фатографіў для прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання насельніцтва — падрыхтавала за 20 гадоў свайго існавання Віцебскае тэхнічнае вучылішча № 19. Сёлета адсюль выйдучы яшчэ 300 маладых спецыялістаў. НА ЗДЫМКУ: у вучэбнай майстэрні мастацкай вышывкі вучылішча.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

АДЗІН З РЭВАЛЮЦЫЙНЫХ АРГУМЕНТАЎ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

мае класавы характар. А значыць, і грамадскі лад розных краін заснаваны на неаднолькавых маральных прынцыпах: наш — на камуністычных, капіталістычны — на буржуазных.

Такім чынам, правячыя колы капіталістычных краін імкнучыся захаваць і распаўсюдзіць маральныя каштоўнасці класа буржуазіі. Паглядзім жа цяпер, чаго варта **БУРЖУАЗНАЯ МАРАЛЬ**.

Чытачы, бадай, згодзяцца з тым, што мараль гэта трымаецца на двух кітах: прыватнай уласнасці і хрысціянскім веравучэнні. Памеры газетнага артыкула не дазваляюць падрабязна разгледзець фундаментальную аснову заходняй маральнасці. Сутнасць жа яе выяўляецца ў канкрэтных жыццёвых праяўленнях. Таму хай сведчаць факты.

А якую краіну ўзяць для прыкладу? Вядома, самую магутную, самую багатую, самую характэрную. Тую, дзе

больш за ўсё назапашана маральных каштоўнасцей «на экспарт».

Там лічаць: «Што добра для «Джэнарал мотарс», тое добра і для Злучаных Штатаў». Там гавораць яшчэ і так: «Той, хто ўкраў бохан хлеба, — злодзей, а той, хто ўкраў чыгунку, — самы паважаны чалавек». Ужо на прыкладзе гэтых афарызмаў адчуваецца невысокая цана амерыканскай маралі. Ёсць, аднак, у ЗША такія падзеі і з'явы, у якіх маральнасць адбіваецца яскрава, нібы ў цудоўным люстэрку.

Назавём толькі тры вядомыя ўсёму свету, але надзвычай змястоўныя словы: «Уотэргейт», «Локхід» і «ЦРУ». Кожны, хто чытае газеты, ведае іх змест. Скажыце, што гэта? Мараль? Барані божа! Гэта адсутнасць падабенства якой-небудзь маралі, гэта насілле, падман, жульніцтва, шпіянаж, падкуп і бессаромнасць, разам узятая і пакладзеная правадырамі краіны незмываемай плямай на Амерыку. Гэта — ганьба самай магутнай і самай

багатай дзяржавы. Што ж тут каштоўнага, што тут чалавечнага? Нічога! Ці можна ў людзей, якія вынайшлі «Уотэргейт» і ЦРУ, запэчыць хоць кроплю нейкіх там духоўных каштоўнасцей? Не, відаць, не варта...

Духоўныя і палітычныя лідэры Амерыкі, якія маюць смеласць вучыць іншых, сваіх уласных грамадзян навучаюць страпэннай маралі. Вось вытрымка са спецыяльнай адозвы «Ідэальны воін», якую выдаў і распаўсюдзіў сярод навабранцаў Пентагон. Толькі паслухайце: «Малады чалавек! Добры салдат ніколі не спрабуе вызначыць, што добра, а што дрэнна. Калі яму загадаюць страляць у суграмадзян, сяброў, суседзяў, ён, не вагаючыся, паслухаецца. Калі загадаюць страляць у натоўп беднякоў, што выйшлі на вуліцу, каб праправаць хлеба, ён не павінен вагацца».

І стралялі. Забівалі і палілі напалмам в'етнамцаў. Расстрэльвалі суседзяў — неграў. Здзекаваліся над індзейцамі,

якія прасілі хлеба... Рабілі гэта, і планоўшы на дзесяць боскіх завадзяў. Як відаць, з амерыканскай мараллю можа раўняцца толькі заснаваная на Талмудзе чалавеканавіснасць мараль сіянэстаў.

Так у Амерыцы. А ў Англіі? Часопіс «Уікэнд» паведаміў, што па англійскаму тэлебачанню тры разы на тыдзень ідуць «выхаваўчыя» перадачы для падлеткаў пад назвай «Скандальны карысны для дзяцей», тэмы якіх — сямейныя здрады, разводы, незаконныя сувязі, алкагалізм, наркаманія, эратаманія і г. д. А ў Італіі? Згодна з афіцыйнай заявай прафесара М. Рэндзіна, саветніка былога прэм'ер-міністра Мора, у хрысціянска-дэмакратычнай партыі (падкрэсліваем: «хрысціянскай» і «дэмакратычнай»), якая многа год кіруе краінай і ахоўвае «маральныя каштоўнасці» Захаду, «сбаралася велізарная колькасць зладзеяў».

Проста здзіўна! Чаму правячыя колы ЗША, Англіі, Італіі і іншых заходніх краін дапускаюць і распаўсюджваюць та-

СЯБРУЮЦЬ ІНСТЫТУТЫ

Тысячы кіламетраў аддзяляюць гераічны востраў Саабоды — Кубу ад нашай рэспублікі. Але для дружбы няма адлегласцей. З кожным днём яна мацее і развіваецца. Новай яе правай стала пагадненне аб навуковым і культурным супрацоўніцтве, заключанае паміж Мінскім дзяржаўным педагогічным інстытутам і педагогічным інстытутам імя Хасэ Марці Камагуэйскага ўніверсітэта. На аснове гэтага пагаднення распрацаваны і падпісаны план супрацоўніцтва двух інстытутаў на 1976—1977 гады.

Першым практычным крокам у рэалізацыі гэтага плана з'явілася нядаўняя паездка ў Камагуэй прарэктара па вучэбнай рабоце Мінскага педінстытута, донцара філалагічных навук, прафесара М. Лазарука. Ён выступіў перад кубінскімі калегамі і студэнтамі з лекцыямі аб актуальных метадагігічных праблемах вывучэння літаратуры, аб сацыялістычным рэалізме, аб класавасці, партыйнасці і народнасці савецкай літаратуры.

У праграме паездкі было таксама вывучэнне пастаноўкі навуковай, вучэбнай і выхаваўчай работы, арганізацыі працоўнага выхавання моладзі на Кубе, перадача вопыту планавання работы кафедраў, укараненне ў навучальны працэс навуковай арганізацыі працы ў Мінскім педінстытуце.

Пагадненне аб супрацоўніцтве паміж двума навучальнымі ўстановамі, заключанае ў адпаведнасці з Комплекснай праграмай сацыялістычнай інтэграцыі, прынятай XXV сесіяй СЗУ, дапаможа ўзяць на больш высокі ўзровень падрыхтоўку настаўніцкіх кадраў, будзе садзейнічаць далейшаму развіццю і ўмацаванню дружбы, навуковага і культурнага супрацоўніцтва паміж Савецкім Саюзам і Рэспублікай Куба.

ЛЁН ПАД РЭНТГЕНАМ

Не баіцца агню і вады, не выгарае на сонцы, не збягае і вельмі доўга служыць ільняная тканіна пасля спецыяльнай апрацоўкі, прапанаванай вучонымі работнікамі вытворчасці. З яе можна шчыць спецвортку, чохлы, тэнты, плашч-палаткі, якія ў пяць разоў больш даўгавечныя, чым ільняныя вырабы, што выпускаюцца да гэтага часу.

Каштоўныя якасці гэтага вельмі капрызнага тканіна набыла пасля даследавання яе будовы ў адной з лабараторый Інстытута фізікі АН БССР. Інфрачырвоны рэнтген даў магчымасць вучоным упершыню убачыць тканіну як бы знутры, назіраць, як яна ўзаемадзейнічае з прамачвальнымі рэчывамі. На падставе атрыманых даных супрацоўнікі Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута лубных валоннаў стварылі новую тэхналогію перапрацоўкі лубняной сыравіны. Яна ўведзена на радзе тэкстыльных прадпрыемстваў краіны, дзе выпускае ўжо больш за 30 мільёнаў метраў тканіны.

Прынята рашэнне аб стварэнні навукова-даследчага і вытворча-тэхналагічнага аб'яднання «Прамень», у які ўвайдуць абодва інстытуты і вядучыя тэкстыльныя прадпрыемствы краіны. Яно прадоўжыць пачаты даследаванні па стварэнню новых відаў поліахоўных тканін з суровага лёну, па распрацоўцы тэхналагічных працэсаў і ўкараненню іх у вытворчасць.

В. БІРУКОУ.

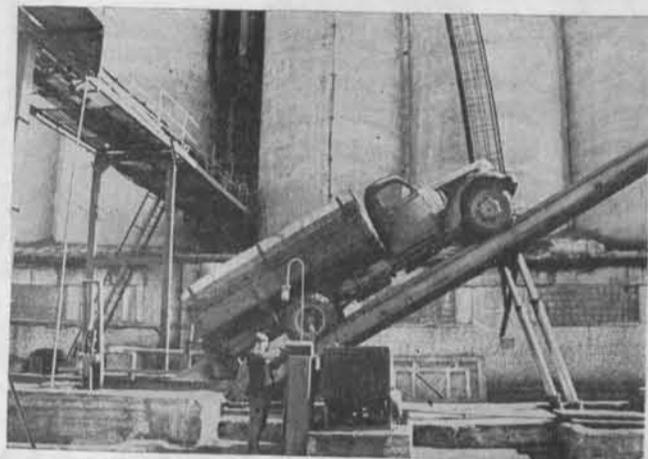
Рокат тысяч матораў ажывіў калгасныя палаткі. Ва ўсіх абласцях рэспублікі поўным ходам ідзе жніво. Кліматычныя ўмовы і характар паспявання збожжавых сёлета зноў аказаліся неспрыяльнымі для хлебарабы. Але капрызам надвор'я людзі супрацьпаставілі сілу тэхнікі, умелую арганізацыю і прагрэсіўную тэхналогію ўборкі. Як сведчаць першыя вынікі жніва, ураджай сёлета абячае быць нядрэнным. У дзяржаўныя засекі паступілі першыя тысячы тон збожжа.

Фотакарэспандэнты БЕЛТА пабывалі ў некаторых гаспадарках, дзе ідуць уборачныя работы.

30 цэнтнераў збожжавых з гектара намецілі атры-

маць сёлета хлебарабы калгаса «XXI з'езд КПСС» Кобрынскага раёна [фота зверху]. Па 25—30 тон малочваюць за дзень лепшыя камбайнеры. Збожжа ад камбайнаў паступае на перапрацоўку. Першыя сотні тон яго ўжо прададзены дзяржаве;

на палях саўгаса «Стрэлічэва» Хойніцкага раёна ў разгары жніва [здымак злева]. Механізатары вядуць барацьбу за ўраджай першага года дзесятай пяцігодкі. На палях працуюць цэлымі сем'ямі. Камбайнер Н. Ломац разам са сваім сынам Аляксандрам — навучэнцам Аршанскага індустрыяльна-педагагічнага вучылішча абавязваюцца сёлета намалаціць 400 тон збожжа;

добра падрыхтаваліся да прыёму новага ўраджаю работнікі Брэсцкага камбіната хлебапрадуктаў. Тут устаноўлена пяць новых аўтапад'ёмнікаў, пабудавана дзве тысячы квадратных метраў асфальтаваных пляцовак. На камбінаце пачаў дзейнічаць аўтаматычны пробаадборнік, што намнога скарачае прастой транспарту. Сёлета прадпрыемства павінна прыняць ад гаспадарак трох раёнаў — Брэсцкага, Ма-

ларыцкага і Камянецкага — 30 300 тон збожжа. На здымку — выгрузка збожжа на камбінаце;

хлебарабы калгаса «Дружба» Мастоўскага раёна своечасова прывялі ў парадак збожжакушыльні і складскія памяшканні. Машыніст збожжатоку Мікалай МАРЧЫК прымае першыя тony ўраджаю.

Фота Э. КАБЯКА,
Ч. МЕЗІНА,
А. ПЕРАХОДА.

кую мараль, чаму яны з ёй не змагаюцца, не выкарчоўваюць яе? Таму, што яна садзейнічае палітычнаму абзбройванню працоўных, атупляе розум, адцягвае ад класвай барацьбы, наогул, дапамагае буржуазіі выжыць, захаваць капіталістычную сістэму. А калі распаўсюджаць такую нізкую маральнасць сярод працоўных сацыялістычных краін, чаго так хочацца правадырам «вольнага свету», то яна, нібы атрута ў здаровым целе, будзе шкодзіць справе сацыялізму. Вось чаму розныя ідэалагічныя дыверсанты няспына кідаюцца да савецкіх граніц з так званай «трэцій карзінай», даверху напоўненай заходнімі духоўнымі каштоўнасцямі. Яны ведаюць:

МАРАЛЬНАСЦЬ — ГЭТА ТАКСАМА ЗБОЯ.

Злачынная маральнасць з'яўляецца зброяй разбурэння, разлажэння і разбэшчвання. Мы, камуністы, яе не прызнаем і не прымаем. Высокая маральнасць — зброя змагання са злом, сродак стварэння новага свету, выхавання новага чалавека. Такая маральнасць, заснаваная на камуністычных ідэалах і на прынцыпах грамадскай уласнасці, з'яўляецца пануючай ва ўмовах сацыялізму. Нашы маральныя каштоўнасці — гуманныя, бо

стварае іх працоўны чалавек, а не эксплуатаатар, бо яны існуюць, развіваюцца і ўзбагачаюцца толькі для працаўніка.

У Савецкай краіне яшчэ не ліквідаваны злачынствы, парушэнні грамадскага парадку. Здарэецца, людзі робяць амаральныя ўчынкi. Нораваў патрабуюць даўжэйшага часу на перабудову, чым эканоміка. Аднак у нашай краіне ёсць такія маральныя дасягненні, якія пры капіталізме абсалютна немагчымы. У нас няма ніякіх злачынных груповак, у нас няма і не можа быць грамадскіх пляняў, якія імкнуліся б ажыццявіць свае эгаістычныя інтарэсы шляхам насілля. Калі на Захадзе носьбітам гнілой і шкоднай маралі з'яўляецца пануючы буржуазны клас, то ў сацыялістычным грамадстве такая мараль уласціва толькі малакультурнаму і дрэнна выхаванаму чалавеку.

Нам невядомы такія «каштоўнасці», як культ насілля — ён заканадаўча забаронены, наркаманія, эратаманія, арганізаваны бандытызм, прапаганда забойстваў і г. д. На варце маральнай чысціні грамадства стаяць партыя і дзяржава, у руках якіх усе сродкі камуністычнага выхавання і ўсе сродкі барацьбы з перажыткамі старога свету, а таксама з тымі заходнімі «добразычліўцамі», якія гатовы

не пашкадаваць нам сваіх гнілых «каштоўнасцей».

Новы сацыяльна-эканамічны лад узаконіў і ўзняў на дзяржаўны ўзровень новую маральнасць. І яна цяпер, укараніўшыся ў свядомасць людзей, дапамагае нам умацоўваць гэты лад, будаваць лепшае жыццё, дасягаць новых вышынь прагрэсу. Дзейнічае дыялектычная ўзаемадзейнасць матэрыяльнага і духоўнага жыцця.

Мы, савецкія людзі, нікому не навязваем свае норавы, традыцыі і правы паводзін. Мы ведаем, што новая мараль нараджаецца ў класвай барацьбе і што творцамі і носьбітамі яе з'яўляюцца працоўныя людзі ўсіх краін.

КАМУНІСТЫ ПЕРАКОНВАЮЦЬ ЛЮДЗЕЙ,

і не словамі, а сваімі ўласнымі ўчынкамі і дзеяннямі, што менавіта яны настойліва і цвёрда ўкараняюць у жыццё грамадства ідэалы справядлівасці, высакародства, вялікадушша, чэснасці і добра.

У Амерыцы толькі камуністы найбольш паспядоўна і смела першымі выступілі супраць бруднай вайны ЗША ў В'етнаме. Толькі яны паказваюць народу адзіна правільны шлях пазбаўлення ад ганебных «уотэргейтаў».

У Італіі, дзе ў дэмакратычнай партыі сабралася мноства зладзеяў, толькі камуністы, калі яны атрымліваюць уладу ў гарадах і правінцыях, выкараняюць прадажнасць і карупцыю, толькі яны паказваюць узоры найлепшай маральнасці.

І так усюды на Захадзе: дзе манополія — там балота элачынасці, дзе камуністы — там справядлівасць і чыстая нораваў. Ва ўсім свеце адна і тая ж дыялектыка! Буржуазія, якая крывадушна ганярыцца сваімі «маральнымі каштоўнасцямі», бачыць гэта, разумее і баіцца такога становішча. Французская газета «Монд», у адпаведнасці са сваім прынцыпам «чынічнага рэалізму», прызнала нядаўна, што карупцыя «даўно ўжо з'яўляецца неад'емнай часткай гандлёвых і палітычных норавоў у прамысловых краінах». І тут жа яна выказала незадавальненне «прыцягальнай сілай рэвалюцыйных партый, якія працягваюць асважачыя клопаты аб чысціні норавоў». «Маральнасць, — пісала газета, — зноў паступова становіцца адным з першых рэвалюцыйных аргументаў... Дабрачыннасць зноў вяртае сабе ўсю сваю падрыўную здольнасць».

Праўдзівыя словы! Так яно і павінна быць.

ВТОРАЯ РОДИНА

ДЕТИ ЗЕМЛЯКОВ ИЗ БЕЛЬГИИ И КАНАДЫ НА БЕЛОРУССКОЙ ЗЕМЛЕ

КАНАДСКИЕ дети пели удивительную песню: «Мне приснился странный сон. Я видел, будто все люди собрались вместе и решили положить конец войне. В большой светлой комнате они кружились в плавном танце, а на полу валялось брошенное под ноги оружие. Никогда оно не должно больше стрелять!»

но, трепетное или спокойное, однако у всех ребят, еще до приезда к нам, было свое представление о Советской стране, о социализме. Впервые о Белоруссии они услышали от родителей, от дедушек и бабушек, которых никогда не покидали образы родной земли, воспоминания о ней.

В пионерском лагере в кружке «Умелые руки» Алекс Ша-

ляки радовались этим переменам. Однако далеко не всем удалось побывать на Родине, не на все вопросы внуков они могут ответить. Зато буржуазное телевидение, кино, радио, газеты, школа всегда готовы «помочь» молодому человеку, которого интересует наша страна.

— Бабушка, я смогу увидеть «железный занавес»? — спрашивала Дэбби, собираясь в дорогу.

— Может быть тебе и повезет, — усмехнулась Мария Панасюк. Несколько лет тому назад в Кобринском районе побывал ее ныне покойный муж. Он привез приятные впечатления о встречах с родственниками, о свободной, полной достатка жизни. Старая женщина знала, что для многих ребят, которые отправляются в Советский Союз, рухнет «железный занавес» лжи, предвзятости, дезинформации и недоверия к нашей стране, так старательно внушаемых им буржуазной пропагандой.

ЗЮ Нестерук собирали в дорогу необычайно долго. Знакомая, бывшая в Советском Союзе, рассказывала такие страсти. «Есть там нечего, — причитала она. — Пусть Зоя берет торбу с сухарями, а еще обязательно сахар и соль. Люди все очень бедны, плохо одеты. Живут не в домах, а в хижинах». Растерявшиеся Зоины родители только руками разводили: она у нас такая маленькая и слабенькая, где уж ей столько всего везти с собой. «Как все, так и она», — решили они, наконец. И Зоя поехала.

В первые дни в пионерском лагере девочка держалась обособленно, сторонилась детей, беспокоилась за свои вещи. Страх и недоверие прошли быстро. Советские дети, среди которых впоследствии у веселой, общительной Зои стало много друзей, готовы были поделиться с ней конфетами и книжками, приглашали в гости на дачи, что расположено рядом с пионерским лагерем «Зеленый бор», и вовсе не выглядели голодными и бедными. В столовой всегда было много хлеба, а чай был сладким. Обо всем этом, уезжая обратно в Канаду, Зоя Нестерук рассказала сама. И как извинение можно принять ее слова: «Я ничего не знала

— Здесь пища лучше, — признается Давид Кунашко. — Она более естественная, здоровая, в ней нет химикатов.

По субботам и воскресеньям к ребятам обычно приезжали родственники. Нет, они никогда раньше не виделись с этими детьми. Вспоминали теток и дядей, дедушек и бабушек этих детей, какими те остались в семейных альбомах на старых, пожелтевших фотографиях. «В нашу родню, — говорила Анна Мальевская сестре Ларисе, поглаживая по головке Андреа Маленко. — Помнишь, дядя когда приезжал, рассказывал, что внука у него очень на мать похожа? Так вот она какая!»

Родственники обычно привозили полные корзины подарков, и после их визитов тумбочки у ребят были набиты конфетами, шоколадом, домашним печеньем, фруктами. Вера ван Гейерт из Бельгии в нашем городе приезжал, рассказывал, что внука у него очень на мать похожа? Так вот она какая!»

— Мы были на заводе холодильников. Это очень современный завод, — размышляет вслух Джон Шарко. — В Минске много красивых многоэтажных зданий. Но ведь есть дома и довольно старые. У вас меньше машин, чем у нас. Я слышал, что социализм — самая совершенная система. Тогда почему здесь есть недостатки?

— Здесь была страшная война. Ты же видел, фашисты сжигали целые деревни. Думаешь, так быстро можно все восстановить? — терпеливо объясняет сыну Иван Степанович.

Дома дети не могли не слышать разговоров взрослых о войне, которая принесла столько горя людям на их Родине. После победы многие узнали, что погибли, сражаясь в партизанах или на фронте, родственники, были расстреляны во время карательных экспедиций фашистов женщины и дети. Побывав после войны в родных деревнях, не узнавали их. Все дотла было сожжено и после освобождения отстроено заново.

«Дома я часто слышала, как дедушка и бабушка разговаривали о войне. Это меня не трогало. Теперь я потрясена всем

гим. Андреа МАЛЕНКО. «Как бережно здесь относятся к своей истории! Как много памятников, увековечивших подвиги людей! Григорий КУЛЬЧИН».

ДОНАЛЬД Парашук был среди ребят вожак. «Тебя попросили помочь, — говорил он, видя, что товарищ не хочет дежурить, — и ты должен это сделать. Так нужно отряд».

Поездка в Белоруссию дала Дональду богатую пищу для размышлений:

— Джон Шарко говорит, что у нас в Канаде больше машин. Это правда. Но машина — еще не доказательство благосостояния. Когда у людей есть машина, но нет солидных сбережений в банке, с ней просто можно расстаться. Бензин, гараж — все это проблемы.

У нас богатые строят дома, сдают квартиры бедным и становятся все богаче и богаче. Сами они ничего не делают, живут за чужой счет. Доктора, юристы получают огромные деньги за счет мусорщиков, рабочих. Здесь же такое невозможно. У нас нет прекрасных, почти бесплатных лагерей для детей, как у вас. В таком лагере может отдохнуть каждый. У вас в магазинах не меняются цены с такой быстротой, как у нас. Вечерами спокойно на улицах, нет хулиганов, грабителей с оружием.

— Ну, а что все-таки больше всего тебе понравилось в нашей стране? — спрашиваю у Дональда.

— Люди! — не задумываясь, отвечает он. — То, как они относятся друг к другу, к гостям. Вот хотя бы к нам. Когда мы приехали, нас очень радушно встретили. Прошел уже почти месяц, а отношение к нам не меняется. Это значит, доброта людей искренняя, а не ради этикета.

МНЕ кажется, что знакомство детей земляков из Бельгии и Канады с нашей республикой было настолько полным, насколько полно возможно было познакомиться с ней за месяц. Конечно, времени недостаточно. Однако Белорусское общество «Радзіма» подготовило им разнообразную увлекательную программу. Они были на заводе, в музеях, на выставке достижений народного хозяйства БССР, на родине Янки Купалы в Вязынке, в Хатыни, на станции юных натуралистов, во Дворце пионеров и школьни-

ков. На приеме в Белорусском обществе «Радзіма», когда у детей спросили, кто еще раз хотел бы приехать в пионерский лагерь, поднялся лес рук. Снимок на первой полосе как раз и отразил этот момент.

Так же высоко тянул вверх руку и Жан Клод Марков. В этом году он не попал в группу бельгийцев, которые ехали в «Зеленый бор». Но в Белоруссии живут родственники матери Жана, к которым они ехали по частной визе. С матерью Жан доехал только до Минска, потом пересел на электричку и приехал в «Зеленый бор».

— Разрешите мне остаться в лагере, — попросил он начальника. — Я так мечтал, что смогу сюда вернуться.

П ОЕЗД, увозивший ребят в Москву, ушел поздно вечером. Прощаясь с друзьями, с воспитателями и пионервожатыми, наши гости из Канады прямо на перроне вокзала построились на свою последнюю линейку. Еще долго будут вспоминать они пионерские ритуалы, сберегут красные галстуки, навсегда хранят в памяти образ милой, гостеприимной Белоруссии, откуда вышли их деды и отцы, которую они считают своей второй Родиной.

Диана ЧЕРКАСОВА.

Народный артист Советского Союза, председатель Белорусского общества «Радзіма» Г. ШИРМА с гостями из Канады.

Лица ребят сосредоточены и серьезны. Песня полна для них глубокого смысла: война мешает людям общаться. А они хотели бы лучше узнать нашу страну, глубже проникнуть в ее историю, культуру, ближе познакомиться с ее народом.

Отсюда, с белорусской земли, вышли деды и отцы тех мальчиков и девочек, которых мы сегодня называем канадцами. Наша земля, пусть на какую-то небольшую долю, и их Родина. Не было среди гостей безразличных и равнодушных. Уезжая, дети оставили записки:

«Я приехал в Советский Союз с хорошим мнением, а уезжаю с еще лучшим. Я думаю, что Минск и Белоруссия прекрасны. Павел РАСЮК».

«До того, как я сюда приехал, мне казалось, что я много знал об СССР. На самом деле я не знал ничего. Мое представление об этой стране существенно изменилось после того, как я побывал здесь, увидел ее порядки, ее красоту своими глазами. Я расскажу об этой чудесной поездке своим друзьям в Канаде и, будьте уверены, у них будет теперь правильное представление о вас. Ален ДРОЗД».

«Я знал очень немного о Советском Союзе, еще меньше о пионерских лагерях. Здесь я обнаружил, что даже многое из того, что я знал, было неправдой. Эта страна мне всегда нравилась, привлекала меня. Алекс ШАКУРА».

«Советская страна — чудесная и культурная. Жаль, что я так мало знала о ней раньше. Я думала, что она примитивная, но здесь все почти так же, как в Канаде. Мне ничего не хочется здесь изменить, потому что нравится все. Линда КУНАШКО».

Правильное или искажен-

куро выжиг белорусский орнамент.

— Откуда ты знаешь, каким он должен быть, этот орнамент? — спросили у мальчика.

— Мне дедушка показывал. Дэбби Панасюк, маленькая черноглазая девчушка, любимица детей и воспитателей, наизусть в оригинале читала Янку Купалу. На вопрос, кто научил ее этим стихам, ответила: «Бабушка! Мы с ней всегда только по-нашему разговариваем». (По-нашему, это значит, по-русски).

Иван Шарко был одним из сопровождающих группы из Канады. Он родился и вырос в этой стране, и потому так приятно удивляет его отличное знание русского языка.

— Я знаю и белорусский, — не без гордости говорит наш гость. — Изучил его самостоятельно, потому что люблю этот язык с детства. Много слов перенял от родителей. Они родом из Брестской области. Но толчком к серьезному изучению языка послужило стихотворение Артура Вольского «25-я школа». Поэт рассказывал, как он вернулся после победы над фашистами в разрушенный город, в свою школу, и только парта, за которой он сидел много лет, сохранилась. Я свободно читаю и пишу по-белорусски. С большим интересом читаю «Голас Радзімы».

Кроме понятия о Белоруссии, как Родине дедушек и бабушек, для потомков наших земляков есть понятие о республике, входящей в состав великого Советского Союза. Не всегда их близкие, давно покинувшие родные деревни, могут со знанием дела рассказать о тех социальных переменках, которые произошли здесь. После того, как они уехали за океан, в стране совершилась революция, власть перешла в руки рабочих и крестьян. Зем-

Интересный номер «Голасу Радзімы».

о Белоруссии. Мое представление о ней было совсем иным. Зачем эта женщина говорила о сухарях?! Смешно!»

Ребятам бывает трудно сразу привыкнуть к белорусской кухне. Французы, бельгийцы не признают, например, сметану. Но не оценить наши блюда, питательные, приготовленные из натуральных продуктов, просто невозможно.

— Да, ваша еда не такая чопорная, как наша, — с трудом подыскивая нужное слово, говорит Клава Тикнович, — но она очень вкусная.

увиденным. Постараюсь узнать об этих трагических событиях еще больше. Я понимаю теперь, почему в Белоруссии так много говорят о войне. Ее нельзя забыть. Линда КУНАШКО».

Не только Линда, многие дети после поездки в Хатыни, экскурсии в музей истории Великой Отечественной войны стали с большим уважением относиться к нашему прошлому.

«В этой стране во время войны люди умирали в борьбе, чтобы завоевать свободу дру-

Равію сваю справу спакойна...

З гэтым імем мы сустрэліся ўпершыню. Янка Сяўковіч прыслаў у рэдакцыю пісьмо з Лондана з просьбай даведацца што-кольвек пра яго бацькоў — Антона Антонавіча Сяўковіча родам з вёскі Заастровічы Клецкага раёна Мінскай вобласці і маці Алёну родам з Дубнікаў, што пablізу той жа вёскі. Работнікі рэдакцыі, як і заўсёды ў падобных выпадках, спагадліва аднесліся да просьбы суайчынніка. Нашаму карэспандэнту было даручана пачаць пошук з паездкі ў родныя мясціны бацькоў аўтара пісьма. Усё, што ён даведаўся, — у рэпартажы, які мы змяшчаем ніжэй.

Заастровічы — вялікая вёска. Добраўпарадкаваныя вуліцы. Шмат новых дамоў. Для кожнага двара будыць пышная зеляніна садоў і агародаў, што пablізу той жа вёскі. На скрыжаванні вуліц — рэкламныя шчыты з афішамі кіно... Наша машына спыняецца насупраць будынка сельскага Савета. Размаўляю з сакратаром Савета малядой дзяўчынай Таццянай Нупрэйчык.

У Заастровічах цяпер каля трох тысяч жыхароў. — Расказвае Тая. — Але Сяўковічаў няма. Таму задача

машына спыняецца ля акуратна пабеленай хаты. Нас сустракае старэйшая бабуля, гадоў за восемдзесят, запрашае прысеці. У хаце на вокнах — кветкі, навокал нейкая асабліва стэрільная чысціня.

— Ай-яй-яй, нічога не ведае пра бацькоў з часоў вайны, — спачувальна ківае галавой бабуля. Потым садзіцца да стала, падпірае шчаку кулачком, закрывае павекі і маўчыць.

Я недаўменна паглядзеў на Антаніну Іванаўну.

— Гадоў мо' каля шасцідзесяці прайшло.

— Ён піша, — заглядаю я ў пісьмо Я. Сяўковіча, — што маці яго з Дубнікаў, з дому Семяновічаў.

— Бацьце! — ажыўляецца бабуля. — Там разгадка. Едзьце туды.

Хутар Дубнікі — у двухтрох кіламетрах ад Заастровічаў — прыхіліўся да сцяны магутнага сасновага бору. На хутары застаўся адзін двор. Ля двара — адзін дуб. На падворку рохкаюць свінні, бегаліць куры.

Заходзім у хату.

— Ці ёсць тут хто? — пазвала Антаніна Іванаўна.

На гэты вопыт аднекуль з-за печы з'явілася пажылая поўная жанчына з шырокім тварам, у акуларах і нечакана тонкім хрыпаватым голасам адгукнулася:

— Тут я... Заходзьце на другую палавіну. Па справе ці як?

— Па справе, — адказваю. — Скажыце, калі ласка, ці ведаеце вы Алёну Семяновіч, на мужу Сяўковіч?

— Гэту? Хо! Гэта ж была родная сястра маёй маці. І яна і маці памерлі ўжо...

— А вас як завуць?

— Марыя Браніславаўна Татарыновіч.

— Ваша цётка была замужам за...

— ...Сяўковічам Антонам Антонавічам. Таксама памёр.

Ведаеце, столькі даялося ім перажыць! Адзінага сына згубілі ў час вайны...

Personalbogen.

117

1) Name..... S I E W K O W I T S C H
 Vorname:..... Johann..... Familienstand:..... ledig
 Rufname unterstreichen
 Geburtsdatum:..... 1/4 1920..... Geburtsort: Gut Hańcowszczyzna
 Tag Monat Jahr Gemeinde Maostrowiejsche Rayon Nieświesch
 Wohnung:..... Kroschin.....
 Ort Straße Hausnummer Wohnungsnummer
 Staatsangehörigkeit:..... Polen.....
 vor dem 1. 9. 39.

7) Bestrafungen:
 a) Gerichtliche:.....
 b) Disziplinare:.....
 8) Mir ist bekannt, daß ich Strafen zu gewärtigen habe, wenn sich später die Unrichtigkeit meiner Angaben herausstellt.
 No roditschi, den 13 Dezember 1941
 (Ort) (Datum)
 V. Siewkowič
 (Unterschrift)
 (Dienstgrad)

ваша, мажліва, спрашчаецца. Шкада, што даваенныя архівы не захаваліся.

— Пагаварыць бы мне са старажыламі, — кажу ёй. — Гэта вельмі проста. — Ветлівая дзяўчына выходзіць са свайго кабінета і праз некалькі мінут вяртаецца з каржакаватым старым год сямідзесяці.

— Іван Іванавіч Марозаў, пенсіянер.

— Тут такая справа, — кажу старому. — Прыслаў чалавек пісьмо ў рэдакцыю. Ды не абы-адкуль, а з-за граніцы. Просіць даведацца пра лёс сваіх бацькоў. Як не дапамагчы чалавеку ў такой бядзе.

Стары памаўчаў крыху, падумаў.

— А з Антанінай Іванаўнай Сяўковіч, загадчыцай аптэкі не размаўлялі?

— Арганізуем, — кажа Тая і звоніць у аптэку.

Прыходзіць жанчына сяродніх год, строгая і спакойная, як, мусіць, усе аптэчныя работнікі. Даведалася, у справе, прапанавала:

— Давайце паедзем да староў Сяўковіч, Волгій Паўлаўны. Тая павінна ведаць больш.

Мінаем некалькі вуліц, і

— Думае, — ціха тлумачыць тая. — Пакуль не перабярэ ў памяці ўсіх крэйных — далёкіх і блізкіх — не ўспомніць.

— Не перашкаджайце думаць, — нечакана адгукваецца старая.

Праз нейкі час яна нібы прачынаецца і звяртаецца да Антаніны Іванаўны:

— Слухай, а ці не тых гэтых Сяўковічаў сын, што вяслеле гулялі на хутары ў Дубніках? Помніцца, дужа тады пірагі ўдаліся...

— Даўно гэта было? — цікаўлюся.

— А як звалі сына?

— Янекам. Янка, значыць. — Та-ак!.. А хто казаў, што ён загинуў?

— Яны самі. Бо як вярнуліся з Нямеччыны ў сорак пятым годзе, то не паехалі да сябе ў Гарадзішча, а сюды, да нас. Адсюль потым перабраліся ў Мінск.

— Пачакайце, а пры чым тут Гарадзішча і Нямеччына?

Стрыечная сястра Янкi Сяўковіча растлумачыла: як помніцца ёй з дзіцячых год,

[Заканчэнне на 6-й стар.]

Best. Posten Notdtsche Dienstnummer 117

Besecheinigung.

Mir wurde heute bekanntgegeben, dass ich als Angehöriger der Schutzmannschaften der SS- und Polizeigerichtsbarkeit unterstehe.

Über den Sinn und Zweck der SS- und Polizeigerichtsbarkeit wurde ich unterrichtet.

3. U. den 194

Johann Siewkowič

Pasviedka.

Mnie zostało dzisiaj podane do wiadomości, że ja przynależę do składu Policjejskich SS i Policjejskemu Sudu podlegaję.

Ab zmysle i sensie SS i Policjejskogo sudownictwa mnie zostało dzisiaj podane do wiadomości.

Notdtsche dnia 8/11 1941

Johann Siewkowič

за мяжой і дома

ПАСОЛ

САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭСПУБЛІКІ В'ЕТНАМ У МІНСКУ

Мінск наведаў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам у СССР Нгуен Хыу Кхіеу з жонкай. Разам з ім — першы сакратар пасольства Нгуен Чонг Ліеу.

На Мінскім вакзале в'етнамскіх сяброў цёпла сустракалі старшыня праўлення Беларускага аддзялення Таварыства савецка-в'етнамскай дружбы, міністр аўтамабільнага транспарту БССР А. Андрэеў, старшыня прэзідыума праўлення Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі В. Смірнёў, намеснік міністра замежных спраў БССР А. Шэльдаў і іншыя.

Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам Нгуен Хыу Кхіеу і суправаджаючы яго асобы мелі сяброўскую сустрэчу ў ЦК Кампартыі Беларусі. Сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін сардэчна вітаў в'етнамскіх таварышаў, выказаў захапленне вялікім подзвігам брацкага в'етнамскага народа ў перамаганьні гераічнай барацьбе за свае нацыянальныя правы, якая завяршылася дзяржаўным уз'яднаннем В'етнама і абвясчэннем яго Сацыялістычнай Рэспублікай В'етнам.

Пасол выказаў глыбокую ўдзячнасць савецкаму народу за велізарную дапамогу і падтрымку в'етнамскага народа на ўсіх этапах яго вызваленчай барацьбы, а таксама ў будаўніцтве мірнага сацыялістычнага В'етнама, расказаў аб вялікіх задачах, якія стаяць перад працоўнымі краінамі, і шляхах іх вырашэння.

Нгуен Хыу Кхіеу ўсклаў кветкі да помніка У. І. Леніну і да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам Беларусі на плошчы Перамогі. В'етнамскія сябры наведалі Дом-музей І. З'езда РСДРП.

Пасол і суправаджаючы яго асобы зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс Хатынь, усклалі кветкі да Вечнага агню помніка.

В'етнамскія сябры зрабілі паездку ў горад Жодзіна. Стваральнікі самых вялікіх у нашай краіне аўтасамазвалаў сустрэлі іх як дарагіх гасцей.

Пасол падзякаваў калектыву завода за магутную высокапрадукцыйную тэхніку, якая дапамагае в'етнамскім працоўным паспяхова вырашаць вялікія задачы сацыялістычнага будаўніцтва.

В'етнамскія сябры азнаёміліся з экспазіцыяй Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, сустрэліся з ветэранамі Савецкай Арміі, былімі партызанамі і падпольшчыкамі.

Пасля агляду музея пасол пакінуў у кнізе ганаровых наведвальнікаў запіс, у якім гаворыцца: «Мы бясконца захапляемся сілай мужнасці і духу савецкага народа, які пад кіраўніцтвам ленинскай Камуністычнай партыі нанёс рашаючае паражэнне нямецка-фашысцкім захопнікам. Вялікая перамога савецкага народа выратавала чалавецтва ад фашызму, стварыла ўмовы для паспяховага завяршэння жывеньскай рэвалюцыі ў В'етнаме».

Па-брацку, цёпла і сардэчна сустрэлі в'етнамскіх сяброў рабочыя саўгаса імя Ульянава Мінскага раёна. Кіраўнікі і спецыялісты саўгаса азнаёмілі гасцей з вопытам арганізацыі і формамі сацыялістычнага саборніцтва за павелічэнне вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі.

В'етнамскія таварышы агледзелі ВДНГ БССР, выдатныя мясціны горада-героя Мінска, наведалі Ждановічы і Заслаўскае вадасховішча, азнаёміліся з умовамі адпачынку працоўных, усклалі кветкі да помніка ахвярам фашызму ў Масюкоўшчыне.

Пасол прыняў удзел у праглядзе дакументальных фільмаў аб рэспубліцы ў Беларускай таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, сустрэўся з прадстаўнікамі зямляцтва в'етнамскіх студэнтаў, якія навучаюцца ў Мінску.

БАНДЭРОЛЬ З РЫМА

У адрас дома-музея Адама Міцкевіча прыйшла бандэроль з Рыма. У ёй — выпущанае асобнай кніжкай у 1947 годзе ў Фларэнцыі апавяданне «Жывіла». Добра ілюстраваная кніга папоўніла збор рэдкіх выданняў А. Міцкевіча.

У нашай экспазіцыі, — расказвае дырэктар музея ў Навагрудку Н. Гурына, — захоўваюцца прысланыя з Італьянскай сталіцы рэдкі партрэт Адама Міцкевіча і кніга яго санетаў, якая выйшла чвэрць стагоддзя назад у Фларэнцыі. Тут

знаходзяцца выдадзеныя ў 1907 годзе ў Пецярбургу паэма «Пан Тадэвуш», дасланыя з Варшавы «Хроніка жыцця і творчасці А. Міцкевіча», яго моўны слоўнік і іншыя рэдкія выданні.

Цяпер у музеі захоўваецца больш як дзве тысячы матэрыялаў. За вялікую работу па прапагандзе літаратурнай спадчыны А. Міцкевіча Міністэрства культуры і мастацтва Польскай Народнай Рэспублікі ўзнагародзіла музей знакам «За заслугі ў галіне польскай культуры».

ГЛЕДАЧЫ ПАКОРАНЫ

Незвычайна яркае, жыццярэднае і вясёлае свята падарылі вашынгтонцам савецкія спевакі, танцоры, музыканты — удзельнікі фестывалю мастацтваў народаў СССР, што адкрыўся ў сталіцы ЗША пад агульным кіраўніцтвам Ігара Майсеева. Захапленне глядачоў, якія да канца заложылі залу вашынгтонскага цэнтру мастацтваў імя Кенэдзі, выклікалі «Галак» у выкананні ансамбля танца Украінскай ССР імя Вірскага, ліхія «Коннікі» Дзяржаўнага акадэмічнага ансамбля народнага танца Грузіі, «Карагод» і «Тройка» ў выкананні хору, танцавальнага ансамбля і аркестра акадэмічнага рускага народнага хору РСФСР імя Пятніцкага. Упершыню вашынгтонцы пазнаёміліся з мастацтвам народаў Савецкай Поўначы, якіх прадстаўляў Каракскі нацыянальны ансамбль танца «Мэнга», з таджыкскімі, кіргіскімі, тувінскімі танцамі і песнямі.

Выступленні розных калектываў нашай краіны на «савецкім фестывалі» ў Амерыцы аб'яднаў у адзінае цэлае выдатны савецкі харэограф, народны артыст СССР І. Майсееў. Мы паставілі сабе мэту паказаць амерыканцам шматколеранасць і разнастайнасць нашай шматнацыянальнай культуры, сказаў ён у гутарцы з карэспандэнтам ТАСС. Мяркуючы па прыёму глядачоў, гэта ўдаецца, амерыканцы сустракаюць нас гасцінна, ад усёй душы.

Рабіў сваю справу спакойна...

(Заканчэнне. Пачатак на 5-й стар.)

цётка з мужам неўзабаве пасля вяселля пераехалі ў Гарадзішчанскі павет, што недалёка ад Баранавіч. Жылі там недзе ля Моўчадзі, здаецца, у вёсцы Цыганы. Там прыдбалі і Янку. (Ён — іх прыёмны сын.) Пазней асталася ў самім Гарадзішчы. А ў Нямецкыну трапілі ў 1944 годзе разам з адступайшымі немцамі, бо Антон Антонавіч служыў у акупан-

Звычайна дзейнічала — выконвала самую брудную і ганебную работу ў фашыстаў. Зраднікі расстрэльвалі і вешалі людзей, прымалі ўдзел у аблавах на падпольшчыкаў, у блакадах партызанскіх баз, у карных налётах на вёскі, рабілі засады на партызанскіх разведчыкаў і сувязных. Але даставалася і ім самім.

Што ведаем пра паліцая Сяўковіча? Прозвішча знаёмае. Быў такі ў паліцыі! Але больш пра яго можа ведаць

Siewkowitzch dient seit dem 14.7.1941 in der Schutzmannschaft in Horoditsche. Bei sämtlichen Einsätzen und Gefechten gegen Banditen hat er sich gut bewährt. Als Reiter zeigt er im Kampf vorbildlichen Mut und Draufgängertum, wodurch er seinen Kameraden ein leuchtendes Vorbild ist. Im Kampf am 9.9.43 half er mit, 27 Banditen zu vernichten und viele zu verwunden. Am 2.12.43 erstürmte er mit Hptw. Mäcker, unter Benutzung von Handgranaten, ein Haus und vernichtete 2 Banditen. In diesem Gefecht wurden 6 Banditen vernichtet. S. ist einer Auszeichnung würdig und ist bisher für diese Verdienste eine Auszeichnung weder beantragt noch verliehen worden.

Major der Schutzpolizei.

— Спакойны быў хлопец, да нас не раз прыходзіў.

Пра «спакойную работу» паліцаяў мне давялося пачуць у той жа дзень ад Іосіфа Аліферкі, работніка камбіната бытавога абслугоўвання. Мы стаялі з ім насупраць парка, што вырас пасля вайны на былой плошчы ў цэнтры пасёлка

— Бачыце тыя дзве кучаравыя акацыі з краю? — паказаў Аліферка. — Там стаяла шыбеніца. З гэтага месца, дзе мы зараз знаходзімся, я тройчы назіраў, як вешалі людзей. Мне тады дзесяць год было. Першы раз, помню, дваіх мужчын павесілі, другі раз — жанчыну, а праз нейкі час — траіх мужчын. Дзіцячая памяць уцэпістая — запомніў на ўсе жыццё... І ведаецца, што мяне тады найбольш уразіла? Спакой, з якім рабілі сваю жудасную справу паліцаі.

Пасля вызвалення на тым месцы, дзе ўзвышалася шыбеніца, школьнікі абсталявалі часовую дзіцячую пляцоўку для малышоў. А пазней быў створаны парк.

...Вяртаючыся ў Мінск, я мімаволі думаю: «А можа і Янку Сяўковічу давялося завіхацца каля той шыбеніцы?»

Мікалай РАЖКОЎ.

АД РЕДАКЦЫІ: Пачуццё спагады і шчырае жаданне дапамагчы Янку Сяўковічу адшукаць бацькоў, аб якіх ён «нічога не ведаў ад часу другой сусветнай праклятай вайны», змянілася недаверам: можа гэта недарэчная памылка?

Натуральна, першая думка пра чалавека, які бядуе, што застаўся адзін, згубіліся на забытых і пакутлівых дарогах вайны блізкія, але і да сёння целліца апошняга надзея: мо жыў, мо сустрэнемся? — ахвяра. Каму прыйдзе ў галаву, што да цябе звяртаецца кат, здраднік?!

Каб высветліць канчаткова асобу Янкі Сяўковіча, мы звярнуліся да архіўных дакументаў.

Вось перад намі анкета, якую Янка Сяўковіч запаўняў, уступаючы ў паліцыю. Дата і ўласнаручны подпіс. Як дзве кроплі вады падобны на подпіс у канцы пісьма.

Але анкета сама па сабе яшчэ нічога не гаворыць — паліцэйскія таксама былі розныя. Адны ішлі з прымусу, пад страхам жорсткай расправы з сям'ёй, а другія добраахвотна, са звычайнай прагай рваліся выслужыцца перад гітлераўцамі. Адны на-

сілі форму паліцэйскага, каб дапамагчы партызанам, другія ж накіравалі пяццю на шыю старой маці за тое, што яе сыны былі партызанамі і змагаліся за волю і гонар беларуса.

Наступны дакумент у асабістай справе Янкі Сяўковіча надрукаваны на дзвюх мовах — нямецкай і беларускай. Лацінкай напісана: «Забавязуюся да службы паліцыйнай.

Pol.- Gebietskommandant Baranowitsche.

Baranowitsche, den 8. März 1944

Beförderungs - Verfügung.

Der Schutzmann Johann Siewkowitzch, geb. am 1.4.1920, Polizei-posten Horoditsche, wird mit Wirkung vom 1. März 1944 zu dem Dienstgrad eines Vizekorporala der Schutzmannschaft befördert.

Major der Schutzpolizei.

Забавязуюся добрасумленна выпайняць усе загады маіх нямецкіх кіраўнікоў і паліцыйнага начальства».

Пад «забавязаннем» — таксама подпіс Янкі Сяўковіча.

Няўжо і сапраўды, як сцвярджае Фелікс Ліхута, Сяўковіч рабіў усё, што загадвала начальства? Можа, не па сваёй волі падпісаў паперку чалавек, а цяпер вось думай аб ім, што хочаш.

Але набяромся цярпення і прачытаем «справу Сяўковіча» да канца. З яе высвятляецца, што Янка Сяўковіч у 1943 годзе вучыўся «паліцэйскаму майстэрству» ў Вілейцы, прымаў прысягу «на вернасць вялікай Германіі» і няблага рабіў кар'еру. Спачатку радавы, потым старшы паліцэйскі, нарэшце, — капрал. А 23 сакавіка 1944 года «стралок жандарскага паста ў Гарадзішчы Юган Севковітш» узнагароджан бронзавым медалём II класа «За храбрасць» для выхадцаў з Усходніх краін.

За што такая ласка? Былы хаўруснікі Сяўковіча Ханцэвіч і Кавалевіч расказваюць, што ён прымаў удзел у карных аперацыях супраць партызан у вёсках Гірмаўцы і Гаранавічы, каля Гарадзішчы, ездзіў па сёлах і адбіраў у жыхароў харчы для гітлераўскай арміі. Карацей кажучы, выконваў усе загады нямецкіх карнікаў і паліцэйскага начальства. Значыць, пад «забавязаннем» падпісаўся свядома.

Пра гэта гаворыць і характарыстыка Янкі Сяўковіча, якую даў яму маёр штурмаўцы ў Баранавічах, калі прадстаўляў да ўзнагароды. Вось толькі некалькі радкоў з яе: «Сяўковіч служыць з 14.07.1941 года ў паліцэйскім падраздзяленні ў Гарадзішчах. Пры ўдзеле ў аперацыях і баях супроць бандытаў зарэкамендаваў сябе добра... Ён удзельнічаў у баі 9.09.1943

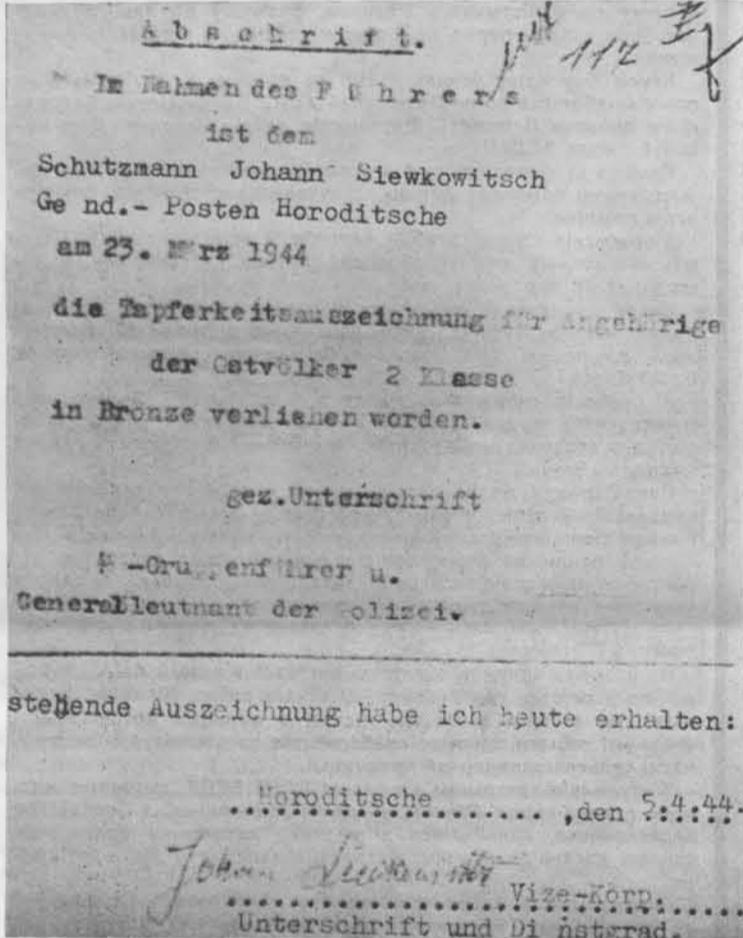
года, у ходзе якога было знішчана 27 бандытаў і многа паранена. 2.12.1943 года ён з гаўптвахтмайстрам Мёкерам, штурмуючы дом, закідаў яго гранатамі і знішчыў 2 бандытаў...»

Па-салдафонску лаканічна, без лішніх эмоцый, характарыстыка маёра штурмаўцы дазваляе нам без ваганняў сцвярджаць: Сяўковіч завіхаўся каля шыбеніцы, і нават вельмі старанна.

Нам хацелася б дадаць яшчэ сёе-тое. Цяпер Янка Сяўковіч жыве ў Англіі і адыгрывае не апошнюю ролю сярод беларускай, «вызвольніцкай эміграцыі». Ён, як піша газета «Беларусь», старшыня Лонданскага аддзела Згуртавання беларусаў Вялікабрытаніі. Можна сабе ўявіць, як старшыня аддзела ЗБВБ Сяўковіч час ад часу выступае сярод радавых членаў згуртавання ды заклікае суродзічаў не забываць «ідэалы БНР», «вызваліць паняволеную Беларусь».

Чаго яму так карціць? Бадай што, туга па шыбеніцы, ля якой, можа, хацеў бы зноў спакойна завіхацца былы жандарскі стралок.

Матэрыял «Рабіў сваю справу спакойна...» ілюстраваны фотакопіямі дакументаў, якія выкрываюць здрадніцкую дзейнасць Янкі Сяўковіча.

таў на нейкай вайскавай пошце, а Янка — у гарадзішчанскай паліцыі... Незадоўга перад уцёкамі Янка Сяўковіч ажаніўся. Аднак жонка, згубіўшы мужа, са старымі не вярнулася. Знайшла другога.

...На другі дзень я прыехаў у Гарадзішча. Хацелася сёе-тое правесці, пераканацца: а можа Марыя Браніславаўна памылілася наконт паліцыі.

Іду ў кафэ. Ля ўваходу ў новы прыгожы будынак, аздоблены беларускім арнамантам, група пажылых мужчын. Разгаварыліся.

— Пытаецца, як тут дзейнічала мясцовая паліцыя ў час акупацыі? — задумваецца на момант адзін з іх. —

тутэйшы жыхар Ліхута Фелікс — былы заядлы паліцай.

Іду да Ліхуты. З-за стала падумаецца хударлявы стары з маршчыністым тварам і насцярожаным позіркам.

— Я сваё пакаранне адбыў, — глуха мармыча ён.

— Гаворка не пра вас, — кажу яму. — Мяне цікавіць Сяўковіч.

— А што Сяўковіч? Быў, як і ўсе...

— Што значыць «як і ўсе»?

— Рабіў, што загадвала начальства.

— Удзел у карных акцыях, расстрэлах і таму падобнае, так?

Ліхута прамаўчаў. Яго жонка азвалася:

Выступае народны хор завода «Гомсельмаш».

РЭСТАЎРЫРУЮЦА РУІНЫ ЦЫТАДЭЛІ

На тэрыторыі мемарыяльнага комплексу Брэсцкая крэпасць-герой пачалася работа другой чаргі па рэстаўрацыі і кансервацыі кальцавых казармаў, фортаў і іншых пабудоў.

Па беразе левага рукава Мухаўца ад Холмскіх да Цярэспальскіх варот цягнецца суцэльная дуга кальцавой казармы. Каб захаваць для будучых пакаленняў гэтыя збудаванні, закладваюцца цэглай велізарныя праломы, абнаўляецца і ўмацоўваецца дах. У далейшым у 29 залах

гэтай часткі казармаў размясціцца расшыраная экспазіцыя музея мемарыяльнага комплексу.

Вялікую гістарычную каштоўнасць мае падковападобны ўсходні форт, размешчаны на Кобрынскім перадмоставым умацаванні. З паўночнага ўсходу яго ахоўвае земляны вал, унутры якога размешчаны цагляны каземат.

Вядзецца рэстаўрацыя і кансервацыя Цярэспальскіх і Паўночных варот, іншых крэпасных пабудоў.

ІВАН ПАЎЛАВІЧ МЕЛЕЖ

9 жніўня на 56-м годзе жыцця памёр Іван Мележ.

Перастала біцца сэрца вернага сына Камуністычнай партыі, народнага пісьменніка Беларусі, лаўрэата Ленінскай прэміі, дэпутата Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Шматнацыянальная савецкая літаратура панесла вялікую страту. Памёр пісьменнік, кнігамі якога ганарыцца наш народ, творы якога сталі побач з класічнай спадчынай Купалы і Коласа. Трывала ўвайшла ў духоўны вопыт нашага сучасніка «Палеская хроніка» Івана Мележа — выдатная эпопея народнага жыцця, твор, які набыў шырокую вядомасць у нашай краіне і за яе межамі.

Да гэтага вяршыннага твору пісьменнік ішоў разам са сваім народам — праз гадзі сацыялістычнага будаўніцтва, праз выпрабаванні Вялікай Айчыннай вайны.

Нарадзіўся Іван Мележ 8 лютага 1921 года ў вёсцы Глінішча Гомельскай вобласці ў сялянскай сям'і. Праца на вясковых палатках, у райкоме камсамола, вучоба ў Маскоўскім інстытуце гісторыі, філасофіі і літаратуры былі пачаткам яго жыццёвага, грамадскага фарміравання і пасталення. З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны як салдат-артылерыст Іван Мележ удзельнічаў у баях з фашыстамі. На фронце быў цяжка паранены.

У гэты час пачаўся творчы шлях пісьменніка — у шпіталі ён напісаў свае першыя апавяданні. Пасля вайны Іван Мележ аддае ўсяго сябе творчай працы, піша аповесці, апавяданні, нарысы, стварае раманы «Мінскі напрамак», у якім малюе шырокую панараму гераічнай барацьбы Савецкай Арміі і партызан за вызваленне Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

На ўсю моц разгарнуўся магутны талент пісьменніка ў часе працы над раманамі «Людзі на балоце» і «Подых навальніцы», за якія Іван Мележ быў удастоены Ленінскай прэміі.

У творчасці Мележа спалучыліся вострая назіральнасць мастака і глыбокая думка даследчыка народнага жыцця. Яго кнігі населены яркімі народнымі характарамі — тыпамі, ім уласцівыя эпічныя размах, сацыяльная маштабнасць, суровы драматызм жыцця, псіхалагічная праўда.

Кнігі Мележа ўвабралі ў сябе багацей-

шыя моўныя скарбы народа. Мастак шырокага творчага дыяпазону Іван Мележ унёс значны ўклад у развіццё беларускага тэатра. Яго п'есы «Пакуль вы маладыя» і «Дні нашага нараджэння» заваявалі заслужаны поспех у глядача.

Крытычныя артыкулы, даследаванні, публіцыстычныя выступленні пісьменніка, сабраныя ў кнізе «Жыццёвыя клопаты», вызначаюцца эстэтычнай і філасофскай глыбінёй, праўдзівасцю ацэнак, высокім грамадзянскім пафасам.

Слова Мележа-мастака стала ўзорам высокай творчай патрабавальнасці і адказнасці перад народам. У творчым і грамадскім асяроддзі Івана Паўлавіча ведалі як чалавека выключнай сціпласці і прынцыповасці. Ён увасабляў самыя лепшыя рысы савецкага пісьменніка, для якога служэнне справе партыі, барацьба за росквіт духоўнай культуры народа з'яўляюцца сэнсам і галоўным прынцыпам усяго жыцця.

Шмат сіл Іван Паўлавіч Мележ аддаваў грамадскай дзейнасці як дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, старшыня Беларускага камітэта абароны міру, член Сусветнага Савета Міру, старшыня Беларускага аддзялення таварыства «СССР—Францыя». Ён быў членам праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, членам прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР. На працягу многіх гадоў працаваў сакратаром, а пасля — намеснікам старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў БССР.

Савецкі ўрад высока ацаніў грамадскую і пісьменніцкую дзейнасць Івана Мележа. Ён узнагароджаны дзюма ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнамі Чырвонай Зоркі і «Знак Пашаны», медалямі.

Чалавек выключнага душэўнага багацця, высокага творчага гарэння, Іван Паўлавіч Мележ усё сваё жыццё аддаў справе камуністычнага будаўніцтва. Іван Мележ — адзін з тых мастакоў, з імёнамі і твораў якіх звязана сусветнае, усечалавечае значэнне савецкай літаратуры. Светлы вобраз выдатнага пісьменніка, чалавека вялікага сэрца назавсёды застаецца ў памяці народнай.

П. М. МАШЭРАЎ, Ф. А. СУРГАНАЎ, Ц. Я. КІСЯЛЕЎ, В. Ф. ШАУРА, А. Н. АКСЕНАЎ, А. Т. КУЗЬМІН, М. І. ЛАГІР, У. Ф. МІЦКЕВІЧ, Я. П. НІКУЛКІН, М. Н. ПОЛАЗАЎ, І. Я. ПАЛЯКОЎ, А. А. СМІРАНОЎ, В. С. ШАВЯЛУХА, У. Е. ЛАВАНОК, Н. Л. СНЯЖКОВА, І. Ф. ЯКУШАЎ, М. М. ЗАЙЦАЎ, К. А. ФЕДЗІН, М. А. ШОЛАХАЎ, Л. М. ЛЯОНАЎ, М. С. ЦІХАНАЎ, Г. М. МАРКАЎ, К. М. СІМАНАЎ, А. А. СУРКОЎ, Б. М. ПАЛЯВОЙ, Ю. М. ВЕРЧАНКА, В. М. КАЖЭЎНІКАЎ, В. М. ОЗЕРАЎ, С. В. САРТАКОЎ, А. Б. ЧАКОЎСКІ, М. А. БАРЫСЕВІЧ, В. А. ГВОЗДЗЕЎ, А. Л. ПЕТРАШКЕВІЧ, Р. П. ПЛАТОНАЎ, У. А. ЛЯПЕШКІН, М. В. КАВАЛЕЎ, Г. Т. КАРАСЕВІЧ, А. М. АДАМОВІЧ, А. Х. АСПЕНКА, К. К. АТРАХОВІЧ (Кандрат КРАПІВА), П. У. БРОЎКА, І. А. БРЫЛЬ, Г. М. БУРАЎКІН, В. У. БЫКАЎ, А. І. ВЯРЦІНСКІ, Н. С. ГІЛЕВІЧ, В. В. ЗУЕНАК, К. Ц. КІРЭНКА, Ц. В. КРЫСЬКО (Васіль ВІТКА), А. А. КУЛЯШОЎ, А. М. КУЛАКОЎСКІ, А. А. ЛУЖАНІН-КАРАТАЙ (Максім ЛУЖАНІН), А. Я. МАКАЕНАК, І. Я. НАВУМЕНКА, П. Е. ПАНЧАНКА, Н. Е. ПАШКЕВІЧ, Б. І. САЧАНКА, І. Д. СПАКОЎ, Я. І. СКУРКО (Максім ТАНК), М. Г. ТКАЧОЎ, І. Г. ЧЫГРЫНАЎ, І. П. ШАМЯКІН.

БЕДНЫ ГАСПАДАР КАШТОЎНАЙ КНІГІ

Калісьці кнігі прадаваліся не толькі на штукі, але і на вагу. Прыкінуўшы, мая кніжная паліца, відаць, пацягне пудоў на пятнаццаць. Ёсць выданні ад аднаго пуда і да кілаграма. Некаторым кнігам пераваліла за чатырыста гадоў, а самай маладой з іх — трыста трыццаць. Ёсць у мяне яшчэ некалькі паліц, але там выданні XVIII—XIX стагоддзяў.

Кнігі гэтыя набыць было нялёгка. Кожная з іх — цэлая гісторыя. Вось пра адну мне і хочацца раскажаць.

Кніга на стараславянскай мове памерам 35×21 сантыметр і таўшчынёю 10 сантыметраў. Пераплёт з дубовых дошак, ад часу колер яго змяніўся, і цяпер ён цёмна-карычневы з цясненнем на скуры. Вокладка аформлена вузенькім арнамантам расліннага стылю па самых краях. У цэнтры невялікая рамка з выцснутым малюнкам, у сярэдзіне — голуб, які ліціць. Над яго галавой стаяць дзве літары «МС», унізе прозвішча Ляхаў. На карэнчыку назва: «Кніга Златоуст».

Першая старонка пачынаецца са зместу: «Оглавление поучений обретающихся в книге сей». Ён займае сем першых старонак. (Ва ўсіх старадруках змест заўсёды быў у пачатку кнігі, а не ў канцы, як цяпер). Адваротны бок апошняга аркуша пусты. На ім запіс фіялетавамі чарніламі: «1840 года приобретена сия книга принадлежит мещанину Трофиму Перовошникову и жене его Перовошниковой». Надпіс добра захаваўся і ясна чытаецца, хаця і закрэслены ў розных напрамках алоўкам.

Не збіраюся пераказваць яе змест, але павінен заўважыць, што кнігу гэтую перачытваў многія. Для мяне ж галоўнае ў ёй яе першы гаспадар.

Раней у кнігу часам ушывалі некалькі чыстых старонак, на якіх яе гаспадар пакідаў свае запісы. Сёння гэтыя запісы — важная крыніца звестак аб мінулым. Колькі б разоў не чытаў іх, яны заўсёды хваляюць. Мне вельмі шкада гаспадара кнігі. Ён, відаць, не думаў, калі пісаў, што хто-небудзь будзе чытаць яго запісы. Ён жа пісаў для сябе, для сваіх дзяцей. Вось некаторыя запісы:

«Лето 1844 года сентября 23 дня родился младенец Иоанн. Помре младенец Иоанн октября 1 дня 1844 года.

Родилась м. Надежда сентября 17 дня 1846 года.

Родилась м. Пелогей октября 8-го дня 1847 г.

Родилась м. Александра марта 10 дня 1849 года.

Помре м. Александра августа 19 дня 1849 г.

Родился младенец Мануил июня 17-го дня 1851 года.

Помре м. Мануил мая 22 дня 1852 года.

Родилась м. Матрена ноября 8-го дня 1853 г.

Помре м. Матрена 1855 г. месяца мая 30-го дня».

Далей надпіс ідзе алоўкам: «1860 г. родилась м. Просковья октября 20-го дня помре. 1865 г. месяца мая 23 дня родился м. Иоанн... помре 11 августа сего года. 1853 года июля 20-го дня был мор у М. Черниболи».

На адвароце аркуша наступны запіс «Сия книга Златоуст принадлежит Трофиму Филипову Перовошникову». Далей надпіс перакрэслены і ніжэй прыгожым почыркам напісана: «Продано Максиму Симонову господину Ляхову».

Такім чынам, кніга была ў Ветцы, ездзіла са сваім гаспадаром у Кіеў і зноў вярталася назад. А потым, калі яе гаспадару стала вельмі туга, фамільная рэліквія была прададзена іншай асобе.

Гаспадар кнігі Трафім быў, напэўна, або рамеснікам, або небагатым купцом. Хвалюе трагічны лёс яго сям'і. Маленькія дзеці адзіны за адным паміралі, а тут яшчэ мор... Не будзем забываць, што адбывалася гэта 130 гадоў назад. Лепш параўнаем з тым, што маем сёння ў нашай краіне, у нашай Ветцы. Вядома, у кнігах цяпер ніхто не вядзе падобных запісаў ды і не ў іх справа. Справа ў карэньных эменах, якія адбыліся ў жыцці народа пры Савецкай уладзе.

Цікаваць уяўляе і тая акалічнасць, што кніга належала жыхарам Веткі, таму што Перавошчыкавы, Ляхавы — гэта веткаўскія прозвішчы. Прозвішча Перавошчыкаў магло быць і мянушкай, дадзенай чалавеку, які перавозіў людзей з аднаго берага ракі на другі. Што перавоз у Ветцы быў, гэта добра памятае старэйшае пакаленне жыхароў горада.

Хведар ШКЛЯРАЎ, мастак-афарміцель. г. Ветка.

3 новых вершаў

У выдавецтве «Мастацкая літаратура» рыхтуецца да друку новы зборнік вершаў Сяргея Панізіка «Чало і век». Прапануем увазе чытачоў некалькі вершаў з гэтага зборніка.

Сяргей ПАНІЗІК

НАД ВЯРШЫНЯЙ СЭРЦА

Пачнем пра тое, чым жыве душа,
чым повен дзень твой, мудры чалавеча.
Жыццё, ты нас уладна запрашай,
каб зверыць пульс нам
з пульсам тваім вечным.
І хай не зводнай будзе Дабрата,
а Розум не скаваны, не прыціхлы.
Хай поруч з намі крочыць Правата,
і хай нямею ідэйны наш праціўнік.
Мы выканалі гімн: «Атакаваць!»,
і ворагі крамлёўскіх зор не сцялі...
Над пікам сэрца будучы век лунаць
пранесеныя праз віхуры Сцягі.

ПАРТЫЗАНСКИ АЭРАДРОМ

Ці вечныя
плечы Вечалля!
Як Веча!
Як вечар!
Як гром!
...Узносіў, каго калечыла,
партызанскі
аэрадром.
Возера, ты не ўкленчыла,
не сцёрла сваіх граніц.
...Вечалле, гэтак легчы б мне,
як буду я падаць ніц.
Каб слухаць і тонь і высі,
ўсю шырыню зямлі...
Помніць людзей, што вынеслі,
ці — хвалі твае — ўзялі...
...Убачыў: душы палегчыла.
І слухаю, як немаўля:
«Вечалле...»
«Вечалле!»
«Вечалле!» —
вечнае, як і зямля.

ЛЯ БРАЦКІХ МОГЛАК

ЧЫРВОНААРМЕЙЦАЎ
У ЧЭХАСЛАВАКІ
Хачу сярод поля славянскага сесці,
абрысы далёкага краю шукаць.
Як знаць,
з кім па-шчырасці гутарку весці,
каго супыніць і каго прывітаць...
Далёка знаёмага поля барозны.
З такой асаблівай тугой
аралля...
Зямля!
Мы — братэрскай — завём не па росах,
а па крыві называем, зямля...
* * *
Ячмяні пад яблынямі спеюць,
спеюць яблыкі на ячмянёвым полі...
Столькі тут адвечнасці і волі:
іх і навальніцы не развеюць.
Так і паўтараецца ў прыродзе:
з карана вядзецца ўсё,
з насення...
Ну а ты,
мацерыка
насельнік,
маеш карані ў сваім народзе!

НА СЦЭНАХ КРАІНЫ

Па традыцыі часопіс «Тэатр» апублікаваў звесткі аб рэпертуары драматычных тэатраў. Сёлета — за 1974 год. Сярод тэатраў, што карысталіся найбольшым поспехам, названы п'есы беларускіх драматургаў. Камедыя А. Макаёнка іграліся ў тым годзе 2 190 разоў. «Таблетку пад язык» ставілі 53, а «Трыбунал» — 65 тэатральных калектываў. На 29 сцэнах ішла «Амністыя» М. Матукоўскага (яе паказалі 183 разы). Больш за трыста прадстаўленняў вытрымалі дзве п'есы В. Вольскага — «Несцерка» і «Чароўныя падарункі» («Дзед і жораў»). Калі ўлічыць, што ў звесткі трапляюць тыя творы, што выконваліся на падмостках тэатра звыш ста разоў, то названыя факты сведчаць аб шырокім прызнанні сучаснай беларускай драматургіі.

Чайкі на Браслаўскіх азёрах.

Фотаэцюд М. ХАДАСЕВІЧА.

з кніжнай паліцы

„ХТО стаіць тварам да мінулага, а не да будучага, той не рэвалюцыянер. Пакінуўшы Расію ў 1875 годзе, я не пераставаў адстойваць свае пазіцыі і адначасова ратаваць сваю душу ад засілля драпежнікаў у розных пунктах зямнога шару, але ўсё па той жа праграме: рэціравацца на загадзя падрыхтаваныя пазіцыі толькі тады, калі ўжо няма магчымасці ўтрымліваць іх... Шчаслівы, што пасля 40-гадовай службы справе рэвалюцыі ў Расіі дажыў да падзення нашай Бастыліі».

Такім эпіграфам пачынаецца кніга М. Іоські «Мікалай Судзілоўскі-Русель», якая выйшла ў выдавецтве Беларускага ўніверсітэта.

Гэтыя словы належаць беларусу па паходжанню, аднаму з піянераў «хаджэння ў народ» у 70-я гады мінулага стагоддзя, арганізатару Кіеўскай камуны рэвалюцыянераў, удзельніку рэвалюцыйнага руху не толькі ў Расіі, але і ў Швейцарыі, Румыніі, Англіі, Францыі, Балгарыі, ЗША, Японіі, Кітаі, асабіста знаёмаму з К. Марксам і Ф. Энгельсам — Мікалаю Судзілоўскаму-Руселю. Да свайго прозвішча ён дадаў слова «Русель» («Рускі») і ганарыўся: «Я не разлучаўся з ёй (Расіяй) ні на мінуту...»

Нарадзіўся Мікалай Канстанцінавіч 3 снежня 1850 года ў Магілёве ў збяднелай дваранскай сям'і, вучыўся ў мясцовай гімназіі і Пецярбургскім універсітэце, займаўся рэвалюцыйнай дзейнасцю ў Пецярбургу, Кіеве, а затым за рубяжом. Доктар М. Русель у ліку першых развясчаў міф аб цывілізатарскай місіі капіталізму ў каланіяльных краінах, што пацвярджаюць не толькі яго артыкулы і выступленні, але і

дзейнасць на пасту прэзідэнта Гавайскай рэспублікі. Рэзка і вельмі абгрунтавана крытыкаваў ён амерыканскую дэмакратыю і гэта яшчэ ў той час, калі многія перадавыя дзеячы Еўропы лічылі яе недасягальным узорам.

Выйшаўшы ў адстаўку з паста сенатара Гавайскага парламента, М. Русель у хуткім часе едзе ў Кітай. Тут ён займаецца рэвалюцыйнай дзейнасцю, пі-

царскага самадзяржаўя і ўстанавленне дэмакратыі — выбрана ўлады народа».

У кнізе прыводзіцца цікавая перапіска паміж М. Руселем і Сунь Ят-сенам аб дэмакратычным адраджэнні Кітая. «Я рэдка сустракаў еўрапейца, — піша Сунь Ят-сен, — які заходзіць так далёка, каб абараняць практычна так, як гэты робіце Вы, ідэю адраджэння Кітая і ўздыму мільённых яго

прамкі «маральна і грамадзянскі» абавязаны падтрымліваць гэты ўрад, і дадаваў: «Мы, левыя ўсяго свету, павінны быць першай Вялікай Дзяржавай, якая прызнала Маскоўскі ўрад. Нам шлях... толькі наперад!»

Беларускі рэвалюцыянер марыў вярнуцца на Радзіму. Але шэраг прычын перашкодзіў гэтаму. «У 66 гадоў, з якіх 25 былі праведзены пад тропікамі, — піша ён сябрам у Петраград, — перасяляцца на поўнач — значыць шукаць смерці ад пнеўманіі. Дапусцім, паміраць пара. Лепшага не дачакаешся. Але не толькі ехаць няма на што — і іншыя акалічнасці не дазваляюць».

Аб М. Судзілоўскім-Руселі ведалі ў Савецкай Расіі, аб ім памяталі, яго дзейнасць цанілі. «Па хадайніцтву Таварыства паліткатаржан перад наркомам сацыяльнага забеспячэння, — атрымаў ён паведамленне з Масквы, — Вам назначана персанальная пенсія, я ветэрану рэвалюцыі, 100 залатых рублёў».

Доктар ведаў, як цяжка было ў гэтыя гады Краіне Саветаў, але адмовіцца ад пенсіі не мог, паколькі яго матэрыяльнае становішча было вельмі цяжкім. З яшчэ большай энергіяй, чым раней, ён узяўся за арганізацыю ў краінах Азіі ўсебаковай падтрымкі «Маскоўскаму ўраду». У канцы красавіка 1930 года М. Судзілоўскі-Русель захварэў на запаленне лёгкіх і 30 красавіка памёр. Цяньцзінскія ўлады прынялі меры, каб перашкодзіць урачыстаму пахаванню яго. Але каля крамцыйнага кастра былі прадстаўнікі многіх краін свету.

І. ШПАДАРUK,
кандыдат філасофскіх навук.

гумар

Загідзі запрасіў Шахмардана на вяселле свайго сына. На яго здзіўленне, той не з'явіўся, бо запрашэнне было надрукавана на машыцы.

— Не мог на-чалавечы крыкнуць з даху. Вельмі пісьменны стай, — абурайся Шахмардан.

Адночы два замежныя турысты па дарозе ў Гуніб заехалі ў Курклі. Ім сустрэўся малады чалавек у горскай папаче і бурцы.

— Глядзі, як шмат дзікасіці гучыць у гарах Дагестана, — сказаў адзін другому па-англійску. — Малады чалавек ходзіць у шкуру, — і турыст пацаў важдзіца з фотаапаратам.

Тады малады чалавек з Курклі, які быў доктарам навук, адказаў на англійскай мове:

— Не трэба, беражыце плёнкі. Вы лепш сфатаграфуйце таго стогадовага млынара, які толькі што пакараны сваім бацькам за тое, што не змяніў своечасова жорны.

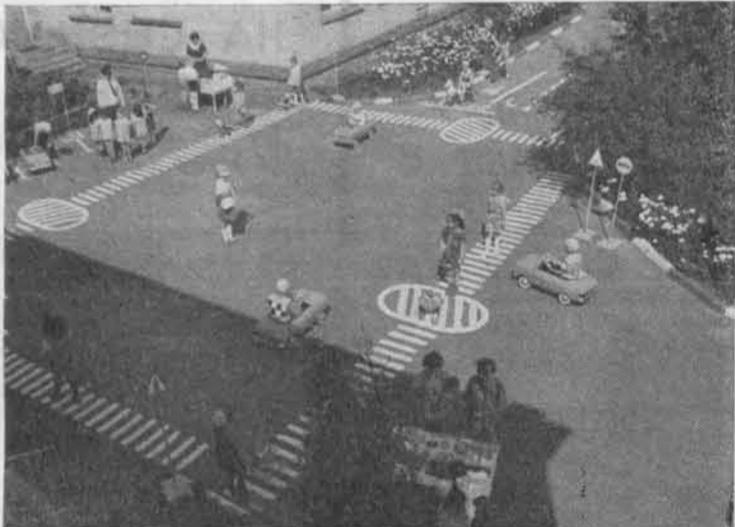
ЗАУСЁДЫ ЗАСТАВАЮСЯ «РУСЕЛЕМ»

ша навуковыя артыкулы. У сваім даследаванні «Паслядоўная дэмакратыя» рэвалюцыянер зазначае: «Практычным палітыкам час успомніць словы Маркса, што філосафы на розныя лады вытлумачвалі свет, цяпер прыйшоў час яго змяніць». У 1906 годзе М. Русель наладзіў выпуск газеты «Воля», стварыўшы ядро народнай рэвалюцыйнай партыі. Акрамя таго, на аснове архіўных матэрыялаў, М. Іоська сцвярджае ў кнізе, што дзякуючы ініцыятыве і фінансавай дапамозе М. Руселя былі створаны калоніі рускіх палітэмігрантаў у Ванкуверы (Канада), Маніле (Філіпіны), Хейстынгсе (Новая Зеландыя), Каломба (Цэйлон), Сан-Францыска (ЗША) і інш. Калі ж руская рэвалюцыйная эміграцыя ў Японіі размежавалася, ён стварае новую арганізацыю — «Саюз дапамогі народнаму вызваленню», мэтаў якога з'яўлялася «зваржэнне

прыгнечаных да ўзроўню нармальнага чалавечага існавання...» Не выпадкова супроць М. Руселя аб'ядналіся кітайскія рэакцыянеры і «вашынгтонская бюракратыя», аб чым паведамляў тады ў Мінск сам рэвалюцыянер.

Ёсць у кнізе і шэраг іншых цікавых старонак, прысвечаных выдатнаму сыну беларускага народа, вучонаму-энцыклапедысту, які ведаў восем еўрапейскіх моў, японскую, кітайскую, кананскую.

Калі ў лютым 1917 года было звергнута царскае самадзяржаўе, М. Русель з радасцю пісаў: «Шчаслівыя мы, што дачакаліся падзення Бастыліі! Доўга чакалі... але ўсё ж дачакаліся... Хацелася б быць на месцы, дапамагчы!» Калі ж перамагла Кастрычніцкая рэвалюцыя, ён адзначаў, што новы ўрад аб'яднаў працоўных розных нацыянальнасцей у «адзін магутны кулак», усе левыя на-

Вялікую работу па папярэджанню дзіцячага траўматызму на дарогах і вуліцах праводзіць Дзяржаўтінспекцыя Упраўлення ўнутраных спраў Гомельскага аблвыканкома. Яе супрацоўнікі часта бываюць у школах і дзіцячых садах горада. Яны дапамагаюць педагогам лепш арганізаваць вывучэнне правіл дарожнага руху, аформіць «куткі бяспекі руху».

У большасці дашкольных устаноў горада абсталяваны адкрытыя пляцоўкі, дзе ў гульні дзеці набываюць неабходныя навыкі па захаванню правіл вулічнага руху.

НА ЗДЫМКАХ: на пляцоўцы дзіцячага сада № 102 завода «Гідрапрывад»; лейтэнант міліцыі В. ЛІПСКІ займаецца з дзецьмі.

Фота І. ЮДАША.

«ОЛИМПИЧЕСКИЕ ИГРЫ» МИХАЙЛЫ ЛАМАНОСАВА

Сёлета, калі была адзначана такая важная дата ў гісторыі сучаснага спорту, як 80-годдзе першых Алімпійскіх гульняў новага часу, мы з удзячнасцю ўспамінаем імёны тых, хто сваёй нястомнай дзейнасцю адрадзіў гэтыя высакародныя спаборніцтвы спартсменаў старажытнасці. І будзе справядліва, калі сярод гэтых імён мы назовём імя вялікага вучонага і паэта Расіі XVIII стагоддзя Міхайлы Ламаносава.

Чаму? — спытае чытач. Вядома, што Ламаносаў памёр за 130 гадоў да таго, як у Афінах у 1896 годзе ўспыхнуў першы алімпійскі агонь сучаснасці.

Гэта так. І ўсё ж... У адным з савецкіх архіваў захоўваецца некалькі лістоў з паметамі, зробленымі Ламаносавым незадоўга да смерці. На адным з іх пералік артыкулаў, якія вучоны меў намер апублікаваць. І сярод іх... «Олімпічэскіе ігры».

На жаль, ні адзін з гэтых артыкулаў да нас не дайшоў. Пасля смерці вялікага вучонага ўсе яго рукапісы былі канфіскаваны ўрадам Кацярыны II, якая баялася распаўсюджвання твораў, што гаварылі не на карысць яе кіравання. Відаць, творы Ламаносава тады ж былі знішчаны. Выпадкова захаваўся толькі пералік страчаных рукапісаў.

Незваротная страта! Сёння мы ведаем толькі, што Ламаносаў вылучыў ідэю сучасных Алімпійскіх гульняў, што ён, як відаць з пераліку артыкулаў, лічыў іх неабходнымі для «захавання храбрасці» юнакоў.

Калі б гэтыя артыкулы не спасцігнуў сумны лёс, сёлета мы, можа, адзначалі б не 80-годдзе сучасных Алімпійскіх гульняў, а другую, значна больш ганаровую дату, а першым у спісе бацькоў алімпійскага руху нашых дзён ставіла б імя вялікага сына рускага народа Міхайлы Ламаносава.

Б. КРАЕУСКІ.

ІНЦЫДЭНТ НА СЕНАЖАЦІ

Калгаснікі Лабузоўскай брыгады калгаса «Прагрэс» Ляхавіцкага раёна не паспелі яшчэ ўзмахнуць толькі што навошчанымі косамі, як да іх кінуўся нейкі звырон і ашчэрыў зубы. Гэта быў барсук. Вырашылі не звяртаць на яго ніякай увагі. Пачалі касіць, але барсук улаваўся яшчэ больш і пайшоў у наступ. Касьбу спынілі. Тады звер схаваўся ў жыцце і пачаў адтуль назіраць, што будзе далей. Калі яго пачалі адганяць відугою, ён выказаў сваю відавочную незадаволенасць і хапаў за канец дугі зубамі. Брыгадзір пазваў у раён старшага дзяржаўнага інспектара па ахове прыроды. Але калі той прыехаў на сенаж з фотакарэспандэнтам раённай газеты, барсук ужо ўцёк — відаць, не хацеў фатаграфавання.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

**НАШ
АДРАС:**

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1232.